

ЩОДО СТАНУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ УКРАЇНИ У СІЧНІ-КВІТНІ 2020 р.

І. В. Ус, головний консультант відділу нових викликів центру зовнішньополітичних досліджень Національного інституту стратегічних досліджень

Висновки

1. За підсумками січня-квітня 2020 р. суттєвого негативного впливу обмежень, запроваджених країнами через пандемію коронавірусу, на зовнішню торгівлю України не виявлено.
2. Скорочення експорту відбувається повільніше, ніж скорочення імпорту, що призводить до покращення показника сальдо торговельного балансу.
3. Скорочення вартісних обсягів зовнішньої торгівлі на 5 % при збільшенні їх фізичного обсягу на 1 % свідчить про те, що скоротились не обсяги торгівлі, а ціни на основні товари.
4. Продовжується зростання частки сільськогосподарської продукції та продовольчих товарів в структурі експорту України.
5. Як і під час попередньої кризи, при загальному скороченні обсягів торгівлі, в Україні відбулось збільшення як експорту, так і імпорту продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції.
6. Відбувається зниження частки ЄС та СНД в товарообігу України при зростанні частки інших країн, що за умови збереження позитивного сальдо у торгівлі з ними є позитивним фактором.

За підсумками перших чотирьох місяців 2020 р. зовнішня торгівля товарами України скоротилася на 5 % у порівнянні з аналогічним періодом 2019 р. Переважно скорочення відбулось через зменшення імпорту товарів на 8 %, в той час як експорт скоротився на 2 %. Слід зазначити, що значною

мірою це відбулось через зниження цін, адже фізичні обсяги зовнішньої торгівлі за вказаний період зросли на 1 %.

У січні-квітні 2019 р. товарообіг становив 34,8 млрд дол. США, а його фізичні обсяги склали 77 млн тон. У січні-квітні 2020 р. товарообіг склав 32,9 млрд дол. США, а його фізичні обсяги становили 77,8 млн тон.

Більш високі темпи зниження імпорту товарів ніж їх експорту призвели до скорочення негативного показника сальдо зовнішньої торгівлі. Якщо негативне сальдо за підсумками січня-квітня 2019 р. становило понад 2 млрд дол. США, то за підсумками аналогічного періоду 2020 р. воно скоротилося на майже 1,3 млрд дол. США до 0,8 млрд дол. США.

Експорт товарів за перші чотири місяці 2020 р. у порівнянні до аналогічного періоду 2019 р. скоротився на 270 млн дол. США і становив 16,1 млрд дол. США. Значною мірою збереженню експорту на рівні попереднього року сприяло нарощування поставок на зовнішні ринки продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції на 426 млн дол. США та мінеральної продукції на 193 млн дол. США. Водночас скоротилися поставки металів і виробів з них на 560 млн дол. США. Скорочення різного ступеня відбулось і в експорті інших галузей. Такі зміни призвели до зростання частки продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції в товарній структурі експорту України до 46,5 % при паралельному скороченні частки металів та виробів з них до 19,4 % (Таблиця 1). На ці дві товарні групи припадає майже дві третини від загального експорту товарів з України.

Таблиця 1

Товарна структура експорту України

Товарна група	Частка у січні-квітні 2019, %	Частка у січні-квітні 2020, %
Продовольчі товари та с/г продукція	43,12	46,49
Мінеральні продукти	7,35	8,68
Паливно-енергетичні товари	1,91	1,68
Продукція хімічної промисловості, каучук	4,91	5,12
Шкірсиловина, хутро, та вироби з них	0,31	0,27
Деревина та целюлозно-паперові вироби	3,86	3,48
Текстиль, текстильні вироби, взуття	2,16	1,89
Вироби із каміння, скла, кераміка	0,78	0,81
Метали та вироби з них	22,50	19,40
Машини, устаткування та транспорт	10,86	10,47

Інші товари	2,22	1,72
-------------	------	------

Попри скорочення вартісних обсягів експорту, його фізичні обсяги зросли на 3,2 млн тон або на 6 %. Так фізичні обсяги експорту продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції зросли на 1,2 млн тон або на 5 %, а фізичні обсяги експорту мінеральних продуктів зросли на 2,4 млн тон або на 15 %. Також фізичні обсяги експорту продукції хімічної промисловості зросли на 32 % або на 338 тис тон, водночас вартісні обсяги цієї товарної позиції зросли на 3 %, що свідчить про значне зниження цін на товари цієї групи. Також зниження світових цін на метали призвели до того, що при скороченні вартісного обсягу експорту металів на 15 %, фізичні обсяги зменшились на 302 тис тони або на 4 %.

Імпорт товарів у січні-квітні 2020 р. у порівнянні до аналогічного періоду 2019 р. скоротився на майже 1,6 млрд дол. США і становив 16,9 млрд дол. США. Найбільше скорочення імпорту відбулось у сфері машин, устаткування та транспорту (на 690 млн дол. США) та у сфері паливно-енергетичних товарів (на 640 млн дол. США). Водночас протягом зазначеного періоду збільшився імпорт продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції на 14 % або на 263 млн дол. США. Попри таку динаміку товарна структура імпорту України не зазнала суттєвих змін (Таблиця 2). Провідну роль відіграють машини, устаткування та транспорт (31,8 % від загального імпорту), продукція хімічної промисловості (22,7 %) та паливно-енергетичні товари (18,4 %). На ці три товарні групи припадає майже три чверті від загального імпорту товарів до України.

Таблиця 2

Товарна структура імпорту України

Товарна група	Частка у січні-квітні 2019, %	Частка у січні-квітні 2020, %
Продовольчі товари та с/г продукція	11,55	13,37
Мінеральні продукти	1,71	1,20
Паливно-енергетичні товари	22,00	18,39
Продукція хімічної промисловості, каучук	23,47	22,67
Шкірси́рoвина, хутро, та вирoби з них	0,52	0,44
Деревина та целюлозно-паперoві вирoби	2,54	2,37
Текстиль, текстильні вирoби, взуття	4,90	5,43
Вирoби із каміння, скла, кераміка	1,33	1,26
Метали та вирoби з них	6,79	5,73

Машини, устаткування та транспорт	35,47	31,78
Інші товари	2,30	2,21

На відміну від експорту, фізичні обсяги імпорту товарів скоротилися на 10 % або на 2,4 млн тон. Насамперед скоротилися фізичні обсяги імпорту мінеральних продуктів (на 869 тис тон) та продукції хімічної промисловості (на 833 тис тон).

В географічній структурі зовнішньої торгівлі товарами за підсумками січня-квітня 2020 р. провідне місце продовжує займати ЄС. Водночас його частка скоротилась з 42,7 % за підсумками аналогічного періоду 2019 р. до 41,3 %. Така зміна відбулась через скорочення товарообігу на 8 %. На відміну від загальної тенденції, експорт до ЄС скоротився більше ніж імпорт. За чотири місяці 2020 р. скорочення експорту становило 11 %, або 740 млн дол. США, в той час, як імпорт скоротився на 511 млн дол. США або на 6,4 %.

Найбільш суттєво скоротився експорт промислових товарів до ЄС (на 731 млн дол США або на 17 %), водночас експорт продовольчих товарів та напоїв зріс на 218 млн дол. США, або на 23 %.

Аналогічна ситуація спостерігалася і в частині імпорту з ЄС. Скорочення імпорту промислових товарів на 125 млн дол. США або на 5 % та транспортних засобів на 117 млн дол. США або на 33 % відбулось з паралельним збільшенням імпорту продовольчих товарів та напоїв на 106 млн дол. США або на 23 %.

Частка країн СНД в товарообігу України також скоротилася з 17,2 % за підсумками перших чотирьох місяців 2019 р. до 14,1 % за підсумками аналогічного періоду 2020 р. Значною мірою це відбулось через скорочення товарообігу з Росією на 30 % за вказаний період.

Якщо товарообіг з ЄС та СНД протягом перших чотирьох місяців 2020 р. продемонстрував скорочення, то динаміка з іншими країнами мала іншу направленість. Товарообіг з іншими країнами зріс на 5,6 %, значною мірою через нарощування експортних поставок на 8,9 %, в той час як імпорт зріс на 1,8 %. Більш високі темпи зростання експорту до інших, крім ЄС та СНД, країн сприяли формування позитивного сальдо у торгівлі з ними, яке за підсумками січня-квітня 2020 р. склало 1,3 млрд дол. США. Такі зміни призвели до зниження частки ЄС та СНД в географічній структурі зовнішньої торгівлі України при зростанні частки інших країн (Таблиця 3).

Таблиця 3

Географічна структура зовнішньої торгівлі України, %

Країни	Січень-квітень 2019			Січень-квітень 2020		
	Товарообіг	Експорт	Імпорт	Товарообіг	Експорт	Імпорт
ЄС	42,74	42,41	43,04	41,31	38,52	43,96

СНД	17,22	12,82	21,13	14,10	11,90	16,21
Інші країни	40,04	44,77	35,83	44,59	49,58	39,83

Збереження динаміки нарощування торгівлі з іншими, крім ЄС та СНД, країнами світу є позитивним фактором, що свідчить про диверсифікацію українського експорту, адже у торгівлі з ними Україна має позитивне сальдо, в той час, як у торгівлі як з ЄС, так і СНД сальдо є негативним.